

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-77>

УДК 336.1

Стащук О.В., Борисюк О.В.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Дацюк-Томчук М.Б.

Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

ОЦІНКА ВПЛИВУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО СЕКТОРА НА БЕЗПЕКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація. Безпека грошово-кредитного сектора є важливим структурним елементом в системі безпеки фінансового ринку. Саме фінансова природа кризових явищ та їх монетарний характер обумовлюють необхідність оцінки сучасного рівня грошово-кредитної безпеки держави, яка здійснюється на основі аналізу макроекономічної та фінансової ситуації, аналізу процесів, що відбуваються на грошово-кредитному ринку. У статті розглянуто проблеми, які в сучасних умовах мають вразливість на грошово-кредитну сферу в Україні, і в свою чергу впливають на безпеку вітчизняного фінансового ринку. Сучасна грошово-кредитна система має бути націлена на підтримку цінової стабільності вітчизняної економіки. Водночас збереження низької і стабільної інфляції є важливою умовою забезпечення добробуту населення та сприятливими умовами для розвитку бізнесу, підвищення доступності довгострокових фінансових ресурсів, і довіри до національної валюти.

Ключові слова: грошово-кредитна система, фінансовий ринок, фінансова безпека, міжнародні резерви, безпека грошово-кредитного сектора.

Stashchuk Olena, Borysiuk Olena

Lesia Ukrainka Eastern European National University

Datsyuk-Tomchuk Maria

Lutsk Institute of Human Development of the University of "Ukraine"

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF THE CASH AND CREDIT SECTOR ON THE SECURITY OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

Summary. The security of the monetary sector is an important structural element in the financial market security system. It is the financial nature of the crisis phenomena and their monetary nature that necessitate the assessment of the current level of monetary security of the state, which is carried out on the basis of analysis of macroeconomic and financial situation, analysis of the processes taking place in the monetary market. The article deals with the problems, which in the present conditions have a vulnerability to the monetary sphere in Ukraine, which in turn affect the security of the domestic financial market. The modern monetary system should be aimed at maintaining the price stability of the domestic economy. At the same time, maintaining low and stable inflation is an important prerequisite for ensuring the well-being of the population and favorable conditions for business development, increasing the availability of long-term financial resources, and confidence in the national currency. However, the implementation of monetary policy can provide only certain conditions under which business entities will undertake actions that are consistent with the goals and objectives of the economic policy of the state, including aimed at ensuring economic growth. Most effectively, such an impact can be made under conditions of macroeconomic stability in the presence of a balanced monetary market and a sound banking system. Therefore, the main task of monetary regulation is to ensure the stability of the banking system and to develop sound mechanisms for managing inflation. This approach is due to the fact that only in low inflation does the financial market remain stable, which is a prerequisite for sustainable economic growth. At the same time, the domestic monetary sector is characterized by deficiencies, which make it impossible to restore stable dynamics of economic development, as evidenced by the destructive development of monetary circulation and credit relations, including excess money supply, high cost of credit resources, inflationary processes and devaluation of the national unit. As a consequence, the monetary sphere does not fulfill its tasks and basic functions to create conditions for ensuring the socio-economic development of the country and adversely affect the development of the domestic financial market.

Keywords: monetary system, financial market, financial security, international reserves, security of the monetary sector.

Постановка проблеми. Сучасна економіка знаходиться в умовах підвищеної конкуренції, в результаті чого в ній відбуваються процеси глобалізації та інтеграції. Цим обумовлена взаємозалежність економік різних країн світу один від одного і від процесів, які відбуваються в національних економіках багатьох країн. Стабільність і надійність, яких потребує економіка окремо взятої країни в цих умовах, багато в чому забезпечується грошово-кредитним сектором, який в свою чергу впливає на безпеку фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування та розвитку грошово-кредитної сфери та її вплив на безпеку фінансового ринку досліджуються у працях українських і зарубіжних учених: Н. Аванесової, О. Барановського, О. Васюренка, Г. Вознюка, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Даниленка, Я. Жаліло, А. Завгороднього, І. Лютого, А. Мороза, І. Михайловської, В. Міщенко, В. Мунтіяна, В. Опаріна, Т. Смовженко, А. Чухна та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах недостатньо досліджені питання впливу грошово-кредитного сектора на безпеку фінансового ринку України в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті. Дослідження присвячено оцінці впливу грошово-кредитного сектора на безпеку вітчизняного фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами інтегрального оцінювання рівня фінансової безпеки України встановлено, що найбільший вплив на зміну інтегрального індексу фінансової безпеки України чинить саме грошово-кредитна безпека, яка безпосередньо впливає на макроекономічні процеси в країні, на рівень і темпи інфляції, стан фінансового та валютного ринків.

Розглянемо основні процеси, які в сучасних умовах мають взаплив на грошово-кредитну сферу та водночас впливають на безпеку фінансового ринку України. По-перше, це повільний темп відновлення міжнародних резервів. Так, обсяг та динаміка міжнародних резервів мають визначальний вплив на учасників валютного ринку, як складової фінансового ринку, оскільки резерви гарантують можливість оперативного «гасити» пікові сплески валютного курсу та забезпечувати валютно-курсову стабільність національної грошової одиниці у середньостроковій перспективі. Загалом за 2017 р. міжнародні резерви України, порівняно з їх обсягом на кінець 2016 р., зросли на 3,3 млрд дол. США – до 18,8 млрд дол. США. Внаслідок напруженого графіку повернення зовнішнього боргу у першому півріччі 2018 року обсяг міжнародних резервів почав поступово зменшуватись, досягнувши рівня 18,0 млрд дол. США станом на 01.07.2018 р. [7].

Історичний максимум міжнародних резервів України за останні 10 років (38,4 млрд дол. США) був зафіксований у квітні 2011 р. Протягом 2011-2013 рр. відбувалось поступове «продання» резервів з метою збереження «за будь-яку ціну» стабільного курсу гривні відносно долара США, внаслідок чого їх обсяг станом на 01.01.2014р. скоротився до 20,4 млрд дол. США. У квітні 2014 року, після анексії Криму, на тлі формування ажіотажного попиту на валютному ринку, обсяг міжнародних резервів впав до рівня 14,2 млрд дол. США. Незважаючи на початок активної співпраці Уряду України з Міжнародним валютним фондом та іншими міжнародними кредиторами та фактичну відмову від активної підтримки курсу гривні, до кінця 2014 р. міжнародні резерви скоротились до позначки 7,5 млрд дол. США, а станом на 01.03.2015р. досягли свого історичного мінімуму у 5,6 млрд дол. США, після чого почалось їх поступове відновлення. Водночас міжнародні резерви у 2019 році зросли до семирічного максимуму – до 25,3 млрд дол. США, що, у свою чергу, робить українську економіку більш стійкою та незалежною, в тому числі й від кредитів МВФ [8].

По-друге, високий рівень інфляції. Так, протягом 2014 р. рівень інфляції в Україні зріс з 0,5% у попередньому році до 24,9%. У 2015 році індекс цін споживчого ринку склав 43,3%. Одним із заходів, впроваджених у відповідь на серйозні ви-

клики у фінансовій сфері в цей період, був оголошений НБУ перехід до режиму інфляційного таргетування, що став одним із чинників значного (до 12,4%) уповільнення темпів цінового зростання у 2016 р. та мав на меті досягнення однознакового (менше 10%) рівня інфляції у короткостроковій перспективі. Одна з проголошених ключових цілей режиму інфляційного таргетування в Україні на 2017 рік полягала у досягненні цільового орієнтуру інфляції на кінець 2017 року – 8% +/- 2 в.п. Проте фактичний показник інфляції за 2017 рік становив 13,7%. Чинниками, що негативно впливали на цінову динаміку протягом 2017-2018 років, серед інших, були: помірна девальвація гривні, зростання світових цін на енергоносії, підвищення акцизів та алкоголь, тютюнову продукцію та адміністративно регульованих тарифів, підвищення рівня оплати праці та пенсій, зростання експорту продовольства на тлі активізації попиту на зовнішніх ринках. При цьому варто зазначити, що друга проголошена НБУ ключова ціль режиму інфляційного таргетування на кінець 2017 року – накопичення міжнародних резервів обсягом 20,0 млрд дол. США на 01.01.2018 р. також не була виконана. У НБУ очікують, що протягом 2020 року інфляція в Україні не перевищуватиме 5% у річному вимірі [9].

Не зважаючи на поступове відновлення прибуткової діяльності більшості банківських установ (за 2017 рік з 82 платоспроможних банків 64 установи зафіксували прибуток, натомість 18 були збитковими), банківська система України в цілому в останні роки фіксувала збитки: за 2014 р. – (53,0) млрд грн, за 2015 р. – (-66,6) млрд грн, за 2016 р. – (-159,4) млрд грн, за 2017 р. – (-24,3) млрд грн. У 2018 році результат діяльності банківської системи за перше півріччя став позитивним – 8,3 млрд грн прибутку, що дає можливість сподіватись на подолання негативної тенденції збитковості банківської системи в цілому вже у короткостроковій перспективі [7].

Водночас серед найбільш болючих втрат банківської системи, яких не вдалося уникнути протягом останніх років, слід відзначити більш ніж дворазове скорочення працюючих відділень банків в Україні. За офіційними даними НБУ в 2019 році в цілому кількість відділень банків зменшилась на 507 відділень.

Станом на 1 січня 2020 кількість відділень банків становила 8 002 одиниці, на 1 жовтня 2019 року – 8 205 одиниць, на 1 липня – 8 269 одиниць, на 1 квітня – 8 449, тоді як на 1 січня 2019 – 8 509 підрозділів.

Значне скорочення регіональної мережі серед діючих банків відбулося в Ощадбанку – на 144 відділення, Приватбанку – на 46 відділень, Мегабанку та Укрсиббанку – 7 відділень.

Відділення скорочувались внаслідок втрати Україною частини території, виходу з ринку проблемних банків та внаслідок дотримання цілком стабільними банками власної політики «жорсткої економії».

Також до проблемних питань грошово-кредитної системи, які впливають на безпеку фінансового ринку слід віднести незадовільну якість кредитного портфелю банків, що характеризується високою часткою простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів,

наданих банками резидентам України, оптимальне значення якого за вимогами фінансової безпеки держави має становити 2% (задовільне – 3%, незадовільне – 4%, небезпечне – 5%, критичне – 7%). Значення цього показника перевищило критичну позначку у 7% ще станом на кінець відносно стабільного для економіки 2013 року, а станом на 01.01.2017 р. значення цього показника зросло до 24,2%. Починаючи з травня 2017 р. НБУ почав публікувати статистику непрацюючих кредитів (NPL), розрахованих за новими правилами на основі загальноприйнятих у світі стандартів. У результаті повного визнання банками реальної якості кредитів, рівень NPL, у середньому по системі станом на 01.01.2018р. становив 54,5%, у т.ч. по корпоративних кредитах – до 56,0% [3, с. 766].

Ризик для фінансової стійкості банківської системи від зростання частки непрацюючих кредитів проявляється двома шляхами: по-перше, позичальники припиняють обслуговування кредитів, внаслідок чого банки недоотримують нараховані відсотки; по-друге, банки зобов'язані формувати страхові резерви під непрацюючі кредити за рахунок збільшення витрат. Обидві ці обставини негативно впливають на збитковість банківської системи в цілому в останні роки.

Залишкова сума наданих НБУ кредитів рефінансування останнім часом мала стійку тенденцію до зменшення: станом на 01.01.2015 р. – 113,4 млрд грн, на 01.01.2016 р. – 105,8 млрд грн, на 01.01.2017 р. – 74,8 млрд грн, на 01.01.2018 р. – 68,7 млрд грн. У той же час, відповідна статистика в розрізі платоспроможних банків станом на 01.01.2018 р. свідчить, що п'ять платоспроможних банків (чотири з яких належать державі, один – іноземній банківській групі) винні НБУ загалом 18,4 млрд грн. Різниця між цими двома сумами – це кошти, що «застрягли» у виведених з ринку проблемних банках, отже строки їх повернення визначатимуться лише швидкістю та прозорістю продажу їх заставного майна [9]. Інформація про рефінансування НБУ банків (назви банків, суми, строки повернення, відсоткові ставки, наявність застави) довгий час була практично закритою, що провокувало додаткове

напруження у суспільстві та підозри щодо неадекватності та можливої корупційної складової рефінансування конкретних банків, можливої купівлі за рахунок кредитів рефінансування іноземної валюти, виведення коштів рефінансування за кордон тощо. Проте, починаючи зі звітності станом на 01.01.2016 р., НБУ почав регулярно публікувати структуру заборгованості по його кредитах у розрізі банків, що частково зняло гостроту проблеми. Ситуація з рефінансуванням проблемних банків є яскравим прикладом безальтернативності шляху до максимальної прозорості та транспарентності всіх операцій Національного банку України.

До основних проблем, що стоять на перешкоді швидшому відновленню довіри фізичних осіб до банківської системи України, слід віднести, серед іншого, «повзучу» девальвацію гривні відносно іноземних валют; збереження високих (понад 10%) темпів інфляції, навіть попри проголошення на рівні НБУ режиму інфляційного таргетування; невпевненість населення щодо остаточності завершення «банкопаду»; повільні темпи економічного відновлення, що негативно позначаються на рівні зайнятості та обмежують зростання доходів населення, які у подальшому стають джерелом банківських депозитів. Сукупна дія цих негативних чинників призводить до того, що фізичні особи повільно нарощують депозити в українських банках та віддають перевагу «коротким» депозитам.

Аналіз динаміки вкладів фізичних осіб у розрізі валют (таблиця 1) свідчить, що протягом останніх років банківська система України відчувала суттєве скорочення обсягу депозитів населення.

Аналіз динаміки банківських депозитів фізичних осіб у розрізі строків повернення протягом 2014-2018 рр. (таблиця 2) дає підстави стверджувати, що вклади до 1 року – найбільш популярний в Україні вид депозитів, що пояснюється, зокрема, змінами у законодавстві, які ще у 2015 р. розділили депозити на такі, що можуть бути достроково зняті та строкові.

Таким чином, вкладники втратили можливість дострокового припинення строкової депозитної угоди. Саме тому вкладники обирають переважно

Таблиця 1

**Банківські депозити фізичних осіб в Україні у 2014-2018 рр.
(станом на звітну дату, у розрізі валют)**

Станом на 01.01. відповідного року	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
В національній валюті, млрд. грн.	257,8	200,9	198,9	209,6	252,4
В іноземній валюті, млрд дол. США	23,0	13,8	8,8	8,6	8,7
Разом, млрд грн	442,0	418,1	410,9	444,7	495,3

Джерело: складено за даними НБУ

Таблиця 2

**Банківські депозити фізичних осіб в Україні у 2014-2018 рр.
(станом на звітну дату, у розрізі строків повернення, %)**

Станом на 01.01. відповідного року	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
До 1 року	27	32	43	39	37
Від 1 до 2 років	49	40	26	31	29
Понад 2 роки	3	3	4	1	1
До запитання	20	24	27	29	34
Разом	100	100	100	100	100

Джерело: складено за даними НБУ

короткотривалі (3, 6, 9, 12 місяців) терміни вкладів, що засвідчує динаміка, наведена у табл. 2.

Аналіз структури та динаміки корпоративного кредитного портфелю банківської системи України дає підстави стверджувати, що у структурі корпоративних кредитів домінують короткострокові та середньострокові позики, питома вага валютних кредитів залишається значною, а абсолютна сума кредитного портфелю в останні роки мала тенденцію до скорочення. Всі ці обставини загалом є відображенням невідповідності між потребами українських підприємств реального сектору економіки (довгострокові, бажано «дешеві», кредити в національній валюті) та реальним станом справ у сфері банківського кредитування корпоративних позичальників.

Динаміка банківських кредитів юридичних осіб в Україні у 2014-2018 рр. показана в таблиці 3. Сума кредитів у гривні за 2014-2015 рр. порівняно з кінцем 2013 р. впала на 25%, або на 116 млрд грн. Після чого вони стали повільно відновлюватись, і досягли «докризисового» рівня лише станом на 01.01.2018 р. (близько 455 млрд грн).

Розподіл корпоративного кредитного портфелю банківської системи України у розрізі валют станом на 01.10.2018 року свідчить про те, що домінуючу позицію серед валют, у яких надаються корпоративні кредити, займає гривня (53%), натомість серед валютних кредитів домінують позики у доларах США (39%) та євро (8%). Питома вага інших валют, у т.ч. російського рубля, у структурі корпоративного кредитного портфелю є мінімальною – загалом лише близько 0,1%. При цьому слід зазначити, що питома вага національної валюти в структурі кредитного портфелю, значною мірою, залежить від курсових коливань. Саме тому, на тлі відносно «дорогої» гривні, наприкінці 2013 р. питома вага гривневих корпоративних кредитів становила 66%, протягом 2014 – початку 2015 рр. впала до рівня 40%, після чого, паралельно з курсовою стабілізацією 2016-2017 рр., зросла до поточного значення 53%. Отже, поточна структура корпоративного кредитного портфелю в розрізі валют, очевидно, не є оптимальною з точки зору фінансової безпеки вітчизняного фінансового ринку та не відповідає стратегічному завданню поступової дедоларизації грошової маси [6, с. 38].

З метою ліквідації зазначених проблем, притаманних в першу чергу грошово-кредитному сектору в затвердженій Стратегії розвитку фінансового сектора до 2025 року Рада НБУ рекомендує правлінню Нацбанку наступне:

1. Активізувати механізми довгострокового рефінансування банків для стимулювання кредитування ними реального сектора вітчизняної економіки.

2. Удосконалити диференційований підхід до норм обов'язкових резервів залежно від видів валют, термінів тощо.

3. Вжити заходи щодо активізації ринку процентних своїх (IRS), в тому числі, шляхом проведення таких операцій НБУ як одного з елементів його процентної політики.

4. Розглянути можливість пом'якшення окремих вимог щодо формування резервів під активні операції, які можуть сприяти поживавленню кредитування, в тому числі через:

– оптимізацію документування кредитного процесу, зокрема скорочення переліку документів, які клієнт повинен представити в банк для оцінки його кредитоспроможності;

– регулярну актуалізацію коефіцієнтів ліквідності застави, використовуваних при визначенні розміру кредитного ризику;

– збільшення питомої ваги якісних параметрів при визначенні коефіцієнта ймовірності дефолту;

– забезпечення можливості надавати кошти з встановленням відстрочки платежу по відсотках до виходу проекту на окупність або встановлення іншого пільгового періоду;

– ослаблення вимог щодо оцінки кредитного ризику за операціями фінансового лізингу як менш ризикованого продукту, наприклад, встановлення коефіцієнта ліквідності предмета лізингу за розмірами, встановленими для застави на підставі права довірчої власності тощо.

– розширення діапазону прийнятного забезпечення за кредитами (в тому числі, за рахунок майнових прав на нерухоме майно, яке належить до житлового і нежитлового фонду та фінансово-аграрним розписках).

5. Удосконалити механізми стрес-тестування банків і покращувати комунікації за їх результатами.

6. Для посилення конкуренції на банківському ринку і активізації процесів кредитування розробити концепцію диференціації видів банківських ліцензій в залежності від бізнес-моделей банків і сегментів ринків, на яких вони працюють.

7. З огляду на стабілізацію роботи банківської системи, переглянути вимоги щодо мінімального розміру статутного капіталу банків і сприяти вирішенню на законодавчому рівні питання про його встановлення на рівні 200 млн грн, що буде відповідати вимогам Директив ЄС та Ради Європи (мінімальний початковий капітал будь-якої кредитної установи на території ЄС має бути не менше 5 млн євро).

8. Удосконалити систему подання звітності по непрацюючим кредитами і комунікацій щодо них.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Необхідність забезпечення стійкого

Таблиця 3

**Банківські кредити юридичних осіб в Україні у 2014-2018 рр.
(станом на звітну дату, у розрізі валют)**

	01.01.2014 р.	01.01.2015 р.	01.01.2016 р.	01.01.2017 р.	01.01.2018 р.
Кредити банків, надані нефінансовим корпораціям, тис. грн	691 903	778 841	787 795	822 114	829 932
у т.ч. у національній валюті (тис. грн)	454 215	412 939	338 621	417 432	455 095
у т.ч. в іноземній валюті (тис. дол. США)	29 737	23 205	18 715	14 883	13 355

Джерело: складено за даними НБУ

економічного зростання вимагає посилення ролі грошово-кредитного сектора в збалансуванні попиту і пропозиції грошей, стримуванні інфляції, а також проведення центрального банком зваженої валютної та процентної політики. Порушення пропорцій грошового обігу призводить до дисбалансів, стримує зацікавленість в економічній діяльності, сприяє збільшенню накопичень в іно-

земній валюті, які не можуть бути використані як джерело внутрішніх інвестиційних ресурсів.

Крім того, високий рівень доларизації економіки України без належної системи валютного регулювання, контролю потоків капіталу і хеджування валютних ризиків породжує потенційні загрози для фінансового ринку та є джерелом ризиків для суб'єктів господарювання.

Список літератури:

1. Аржевітін С.М. Грошово-кредитні відносини в розвитку економіки України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ : КНЕУ, 2011. 32 с.
2. Барановський О.І. Сутність і різновиди фінансових криз. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 3–20.
3. Грубляк О.М., Шкрумеляк Н.І. Економічна сутність та основні проблеми грошово-кредитної політики НБУ в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 10(62). С. 765–769.
4. Даниленко А.І., Шелудько Н.М. Грошово-кредитний ринок України: кризові уроки та короткострокові перспективи. *Економіка і прогнозування*. 2010. № 1. С. 9–19.
5. Дячек С.М. Грошово-кредитна безпека України: сутність, загрози, оцінка. *Вісник Житомирського державного технічного університету*. 2013. № 2(64). С. 227–233.
6. Королюк Т.О. Роль монетарної політики у забезпеченні національної безпеки України. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 36–40.
7. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681> (дата звернення: 14.05.2019).
8. Основні засади грошово-кредитної політики на 2019 рік та середньострокову перспективу : Схвалено рішенням Ради Національного банку України від 11.09.2018. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77912166> (дата звернення: 20.09.2019).
9. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://bank.gov.ua> (дата звернення: 19.09.2019).
10. Стельмах В.С. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. 404 с.
11. Флейчук М.І., Наконечна Н.В., Щурко У.В., Гончарук Я.А. Фінансовий контролінг в системі зміцнення економічної безпеки держави. Львів : Ліга-Прес, 2012. 260 с.

References:

1. Arzhevitin, S.M. (2011). *Hroshovo-kredytni vidnosyny v rozvytku ekonomiky Ukrainy. Unpublished doctoral dissertation*. State Economic University «Kyiv National Economic University V. Hetman». Kyiv.
2. Baranovsky, O.I. (2009). Sutnist i riznovydy finansovykh kryz [The essence and varieties of financial crises]. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, no. 5, pp. 3–20.
3. Hrubliak, O.M., Shkrumeliak, N.I. (2018). Ekonomichna sutnist ta osnovni problemy hroshovo-kredytnoi polityky NBU v suchasnykh umovakh [The economic nature and main problems of the NBU monetary policy in modern conditions]. *Molodyi vchenyi*, no. 10(62), pp. 765–769.
4. Danylenko, A.I., & Sheludko, N.M. (2010). Hroshovo-kredytnyi rynek Ukrainy: kryzovi uroky ta korotkostrokovyi perspektyvy [Monetary market of Ukraine: crisis lessons and short-term prospects]. *Ekonomika i prohnozuvannia [Economics and Forecasting]*, 1, 9–19.
5. Dyachek, S.M. (2013). Hroshovo-kredytna bezpeka Ukrainy: sutnist, zahrozy, otsinka [Monetary and financial security of Ukraine: essence, threats, assessment]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu [Bulletin of Zhytomyr State Technical University]*, no. 2, pp. 227–233.
6. Koroliuk, T.O. (2019). Rol monetarnoi polityky u zabezpechenni natsionalnoi bezpeky Ukrainy [The role of monetary policy in ensuring the national security of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 6, pp. 36–40.
7. Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na 2018 rik [The main principles of monetary policy for 2018]. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681> (accessed 14 May 2019).
8. Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na 2019 rik ta serednostrokovyi perspektyvy: Skhvaleno rishenniam Rady Natsionalnoho banku Ukrainy vid 11.09.2018 [The basic principles of monetary policy for 2019 and the medium term: Approved by the decision of the Council of the National Bank of Ukraine from 09/11/2018]. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=77912166> (accessed 20 September 2019).
9. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [The official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <http://bank.gov.ua> (accessed 19 September 2019).
10. Stelmakh, V.S. (2009). Monetarna polityka Natsionalnoho banku Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy zmin [Monetary policy of the National Bank of Ukraine: current state and prospects of change]. Kyiv : Center for Scientific Researches of the National Bank of Ukraine.
11. Fleychuk, M.I., Nakonechna, N.V., Shchurko, U.V., & Honcharuk, Ya.A. (2012). Finansovi kontrolinh v systemi zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Financial Controlling in the System of Strengthening Economic Security of the State]. Lviv: Liga-Press.